

חובת סינון אתרים פוגעניים

הצעת חוק התקשורת (בזק ושידורים; תיקון – חובת סינון אתרים פוגעניים), התשע"ד–2013, שהגישה חברת הכנסת אורלי לוי, קובע שספקי האינטרנט חייבים לסנן כברירת מחדל כל תוכן פוגעני. כמו כן, הם חייבים ליידע את המנויים בטלפון בדבר האפשרות לסנן אתרים בצורה מקיפה ללא עלות. על פי ההצעה, יוכל אדם בגיר שלא יהיה מעוניין בסינון זה להסיר את תכנת הסינון בקלות על ידי פנייה בעניין זה לספק. הצעת חוק זו לא אושרה כלשונה, אך הובילה את השר לתקן תקנות מחמירות בדבר החובה להציע סינון חנם והחובה ליידע את הלקוחות על הסכנות הטמונות באינטרנט.

רבני צהר יזמו את הצעת החוק בשיתוף חברת הכנסת לוי ופעלו לקידומו מן הסיבות הבאות:

1. פגיעה בעולמם הרגשי והמוסרי של הילדים

הרשת מלאה בתכנים העלולים להשפיע לרעה על עיצוב עולמם של הילדים. המסורת היהודית מלמדת אותנו שיש לשים לב לחינוך הילדים, כיוון שהילדות היא תקופה מעצבת זהות. כך אמר החכם בספר משלי: "חֲנֹךְ לַעֶלֶף עַל פִּי דָרְכּוֹ, גַם פִּי יִזְקֶיךָ לֹא יִסּוּר מִמֶּנָּה" (כב, ו). כלומר, הדרך שמתחנך בה הנער עתידה ללוות אותו כל ימי חייו. רעיון זה נמשך בדברי חז"ל שאמרו: "הלומד ילד למה הוא דומה? לדיו כתובה על נייר חדש" (אבות ד, כ) ובקביעה שגרסא דינקותא, דברים שהאדם לומד בילדותו, יש משקל מיוחד בעיצוב זהותו (תלמוד בבלי, שבת כא ע"ב).

מסיבה זו, קבעו חז"ל שצריך להשגיח היטב על הילדים בצעירותם: אין לבטל אותם מתלמודם (תלמוד בבלי, שבת קיט ע"ב), ואין ללמד אותם מספרים שאינם מדויקים (תלמוד בבלי, פסחים קיב ע"א). חשיפת הילדים לתכנים פוגעניים, כגון אתרים המעודדים אלימות, פגיעה בזולת והשפלה, או אתרים המציגים בני אדם כחפצים זמינים לשימוש מיני, עלולה להשפיע באופן מכריע על עיצוב אישיותם לכשיתבגרו, והם עלולים להפוך לאנשים אלימים ומזיקים לזולת.

2. הקושי להתמודד עם הפיתויים להימורים, להתמכרות ולפשעה

הרשת מלאה בפיתויים להימורים, להתמכרויות ולפשעה. נאמר בתורה: "וְלִפְנֵי עֵרֹר לֹא תִתֵּן מְכַשְׁלִי" (ויקרא יט, יד). ואמרו חכמינו ז"ל שאין מדובר במכשולים פיזיים בלבד אלא גם במכשולים רגשיים כלפי מי שעלול להיפגע מהם, אם מהיעדר תשומת לב אם מפאת אי יכולת להתמודד אתם (תלמוד בבלי, פסחים כב ע"ב). החובה להסיר מכשולים היא חובה מוסרית של כל אדם כלפי חברו, והציבור כולו כלפי כל יחיד, בוגר וקטין כאחד.

חובה כפולה מוטלת על ההורה כלפי ילדיו. חכמינו קבעו שמי שמעמיד את בנו לבדו מול פיתויים גדולים לפשע, כמו אלה הקיימים כיום באינטרנט לא מסונן, הוא למעשה בגדר מי שמכשיל אותו באופן אקטיבי. כך למשל אמרו חכמינו על מי שמעמיד את בנו בפתח בית בוש: "אדם אחד שהיה לו בן, הרחיצו וסכו, והאכילו והשקהו, ותלה לו כיס על צווארו, והושיבו על פתח של זונות, מה יעשה אותו הבן שלא יחטא?" (תלמוד בבלי, ברכות לב ע"א).

אדרבה, חכמינו חייבו אותנו לעמוד על המשמר ביחס למי שנמצא תחת חסותנו, כפי שמסכם הרמב"ם: "הרואה בנו יוצא לתרבות רעה ואינו ממחה בידו, הואיל ובנו ברשותו, אילו מיחה בו היה פורש, ונמצא



כמחטיאוו" (הלכות תשובה, פרק ד, הלכה א).

3. ניצול ופגיעה בפרטיות ובשלומם הפיזי של קטינים

יש אתרים המפתים קטינים לשלוח לזרים את פרטיהם האישיים, ובכלל זה תמונות חושפניות שלהם, תוך ניצול תמימותם. כמו כן, ילדים מתפתים לקשרים מניפולטיביים עם אנשים המעמידים פנים כילדים, ובסופו של דבר מנצלים אותם ופוגעים בהם. התורה מצווה אותנו: "כִּי תִבְנֶה בַּיִת הַדָּשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקָה לְגִגֶּךָ, וְלֹא תִשֵּׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ" (דברים כב, ח). האדם חייב לעשות פעולות כדי שיהיה ביתו בטוח, שלא תהיינה בו סכנות שבעטיין עלול אדם להיפגע (רמב"ם, רוצח יא, ד). כיום, תכנת סינון באינטרנט היא בגדר "מעקה" הנדרש לבית המודרני.

4. שימור ערך הבחירה החופשית

עצמאותו של האדם לבחור בין רע לטוב היא אחד מעקרונות היסוד של היהדות, כמו שנאמר בתורה: "הַחַיִּים וְהַמְּנוֹת נִתְּנִי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה, וּבְחִרְתָּ בְּחַיִּים" (דברים ל, יט). עיקרון זה אינו נפגע בעטיה של הצעת החוק שלפנינו, מפני שיש להורים אפשרות לבחור לסלק את הסינון, כשהם מודעים לתוצאות מעשיהם. במילים אחרות, הצעת החוק מאפשרת להם לבצע בחירה מתוך מודעות ואחריות במקום בחירה הנובעת מהיעדר בררה.

יש לציין כי הורים רבים אינם מודעים לסכנות הטמונות ברשת, בין השאר משום שגדלו בעולם שאין בו אינטרנט, וגם עקב הפער הגדול בין שליטת הילדים במכמני אמצעי התקשוב לבין שליטת הוריהם.¹ הצעת החוק הזאת תחזיר את השליטה לידי ההורים, ותאפשר להם לדאוג לכך שילדיהם ישתמשו בזהירות ברשת האינטרנט, בבחינת "תוכו אכל, קליפתו זרק" (תלמוד בבלי, חגיגה טו ע"ב).

¹ במסמך שהוגש על ידי מרכז המידע והמחקר של הכנסת לוועדה לזכויות הילד באוקטובר 2006, הובאו מחקרים שנעשו בארץ ובעולם, שעולה מהם ששיעור ניכר מן הילדים והנוער הגולשים באינטרנט נחשפים לתכנים מזיקים, במתכוון ושלא במתכוון, ללא ידיעת הוריהם.